

מוסרי דעת ונתיבי תורה מהיכל רבינו מרן ראש הישיבה שליט"א

• ישיבת פוניבז' •

פרשת ואתחנן תשפ"ג

• כס"ד •

משמרת המקדש

בפתחו הכל בחיזוק שלא יחטא וכו', ואומר (תהלים ל"ד, ח) חונה מלאך ד' סביב ליראיו ויחלצם, יש מלאך מיוחד ששומר על כל יראי ד' שלא יחטאו, התפילין, הציצית והמזוזה, כל אחד מהם זה מלאך מיוחד ששומר על האדם לבלתי יחטא. אם האדם יודע מה הציצית אומרת לו, והוא יודע מה צריך לחשוב כשעוברים ליד המזוזה, ומכוון בתפילין לשעבד את המוח והלב - הוא שמור. וממילא בזמנים שמדרך הטבע לומדים פחות, צריך לדאוג להגביר את הכוח של השומרים הללו.

כל אבר ואבר מכוון כנגד המשכן וכליו

הנפש החיים (שער א', ד) מאריך לבאר שהאדם מחזיק בתוכו את התוכן הפנימי של בית המקדש, כל האברים של האדם מכוונים כנגד בית המקדש, "כי כן באמת שהצדיקים על ידי מעשיהם הרצויים לפניו יתברך, הן הם מקדש ד' ממש, ויש לומר על דרך זה הכתוב ועשו לי מקדש גו' ככל אשר אני מראה אותך וכו' וכן תעשו, ורז"ל דרשו (סנהדרין טז:) וכן תעשו לדורות, ולדרכינו יש לומר גם כן שרוצה לומר אל תחשבו שתכלית כוונתי הוא עשיית המקדש החיצוני, אלא תדעו שכל תכלית רצוני בתבנית המשכן וכל כליו, רק לרמוז לכם שממנו תראו וכן תעשו אתם את עצמכם שתהיו אתם במעשיכם הרצויים כתבנית המשכן וכליו, כולם קדושים ראויים ומוכנים להשרות שכניתי בתוכם ממש", זה התוכנית האלוקית, שהאדם יתנהג עם עצמו כבית המקדש. ובנפש החיים מאריך שם בדוגמאות ומביא מהספרים לבאר איך כל אבר מהאדם מכוון כנגד המשכן וכל כליו.

ואם האדם יודע שהוא כנגד המשכן, ממילא כל מעשיו הם גם כן על דרך זה, הם כקרבנות, אם הוא בית המקדש, הוא לא סתם בנין, צריך לעבוד שם, להתנהג כבית המקדש. וכך הוא מאריך שם לבאר מהו אדם, ומביא לבאר "רק שבחטאינו נתמעט ותש כביכול כח גבורה של מעלה. את מקדש ד' טמאו כביכול המקדש העליון. ועיי"כ היה להם כח לנבוכדנאצר וטיטוס להחריב המקדש של מטה המכוון נגד המקדש של מעלה כמו שארז"ל (איכה רבתי) קמחא טחינא טחינת. הרי כי עונותינו החריבו נוח מעלה עולמות עליונים הקדושים. והמה החריבו רק נוח מטה", מה שטיטוס היה יכול להחריב את בית המקדש, הוא כיוון שנהיה מצב שהתוכן הפנימי של היהודים לא היה ראוי לבית המקדש, ונוצר מצב שבית המקדש שימש כמשהו חיצוני, ולכן החורבן שעשה טיטוס הוא "קמחא טחינא טחינת".

ולכאורה נשאל אם זה רק משהו חיצוני מדוע גדולה האבלות על כך. והביאור בזה הוא שכשהאדם נמצא במצב כמעט סופני, צמח, עדיין מתפללים עליו שיחזור לאיתנו להיות כמו שהיה בעבר, ואילו אחר שנסתלקה נשמתו כבר לא מתפללים עליו שיחזור לחיים, ומשום שעל תחיית המתים מסתכלים כנס גמור, עולם אחר, יותר קל לחשוב שהחולה המסוכן הזה יחזור להיות בריא, מאשר לחזור לחיים. כאשר בית המקדש נחרב לגמרי ואין כלום אפילו משהו חיצוני - זה חורבן גמור, וכשטורנוסורפוס חרש את ההיכל, נגמר הכל, חורבן גמור.

האדם שחוטא הוא כשורף את המקדש

אבל בעיקרו האדם משמש כמקדש, וכבר כתוב בגמ' "אמר לו כבר תקנתי להם סדר קרבנות. כל זמן שקוראין בהן, מעלה אני עליהן כאילו מקריבין לפני קרבן" (מגילה לא:), בכל מעשה שהאדם עושה צריכים להכניס במחשבה שאנחנו חלק מבית המקדש, "וכן כל חטא ועון אשר כל איש ישראל מכניס בלבו ח"ו אש זרה. בכעס או שארי תאוות רעות ר"ל, הלא הוא ממש כענין הכתוב (ישעיה ס"ד) "בית קדשנו ותפארתנו אשר וגו' היה לשריפת אש". הרחמן יתברך שמו יצילנו" (נפח"ה, שם), אם האדם כועס או עושה עון שיש בו אש זרה, הוא כאילו שרף את בית המקדש.

ימי בין הזמנים

כעת מתחילים ימי 'בין הזמנים', בין הזמנים זה "מצווה שהזמן גרמא", ישנם מצוות שאפשר לקיימם בעונתם בצורה יותר טובה, ומנגד ישנם עבירות שגם להם יש עונה. בבין הזמנים החיים משתנים, הכל שונה, ובאופן כללי יש פחות עול על כל אחד, נמצאים יותר מחוץ לכותלי בית המדרש, ועוסקים יותר בצרכי הגוף. ולכל זה יש מהלך בתורה, לא שהחיים נהיים הפקר, האדם צריך מנוחה, הרמב"ם (פ"ג מהל' דעות ה"ג) מאריך לבאר שגם בזמנים אלו שהגוף צריך לנוח "ועל ענין זה צוו חכמים ואמרו וכל מעשיך יהיו לשם שמים". ובשמונה פרקים להרמב"ם (פ"ה) גם כן מאריך לבאר שגם בזמנים שהגוף צריך מנוחה שהכל יהיה לשם שמים.

בכח האמירה והמחשבה להשפיע

ולכן שכל אחד יגיד לעצמו שאמנם יתכן שעכשיו הוא אוכל וישן יותר, אבל הכל הוא בשביל שיהיה לו יותר כוח לזמן, ולצורך הנשמה. ואפילו אם באמת אינו מרגיש כך, העיקר שיגיד את זה לעצמו, ובזה עצם ה"שיחה נאה" שווה, האמירה, והאמירה יכולה גם להשפיע על האדם, הוא אומר את זה בפה, וזה לבסוף משפיע עליו.

במצות אהבת ד' מבואר בספר החינוך (מצוה ת"ח) "ועובר על זה וקובע מחשבותיו בעניינים הגשמיים ובהבלי העולם שלא לשם שמים רק להתענג בהם לבד, או להשיג כבוד העולם הזה הכואב להגדיל שמו, לא לכוונה להטיב לטובים ולחזק ידי ישרים, ביטל עשה זה ועונשו גדול", אדם הנהנה בעולם הזה לשם הנאה בלבד, הוא מבטל מצוות אהבת ד'. והכל הוא אותו היסוד, בכל דבר עליו לדעת מה עליו לרצות, ולכוון בזה.

ונצטוונו גם "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר ט"ו, ל"ט), בבין הזמנים מסתובבים במקומות שונים, ופשיטא שהתביעה של "לא תתורו" היא הרבה יותר גדולה, וזה בכל דבר, גם הסתכלות בדברים לא ראויים, וגם עצם ההסתכלות שיש אנשים שחיים בצורה כזאת, גם זה מפריע. ועליו לבקש כל יום בתפילה שלא נכשל בזה, שנעמוד בניסיונות, שנצליח לברוח מהרע כמה שיותר.

תפילה במתינות

עוד נקודה, ב'זמן' לכולם יש לחץ של זמן, בישיבה, בכלול, לכל אחד יש מסגרת שהוא לחוץ מזה, הוא צריך להספיק, הוא קם בבוקר, הולך להתפלל, ואם הוא קבע לעצמו שעה שבה הוא לומד, בכל שעה שהיא - התפילה כבר מושפעת מזה, הוא יודע שאין לו זמן לבזבז, הוא ממהר, הוא חי בלחץ, הוא לא יכול לכוון בתפילה לגמרי. אבל בבין הזמנים אין סדר יום כל כך קבוע שהאדם לחוץ ממנו, ואפשר להשקיע ולהתעמק בתפילה יותר, האדם לא ממהר ויכול לכוון יותר טוב, שום הנהגה פשוטה מסדר היום לא תהיה מופרעת אם תתפלל יותר בכוונה ובמתינות. ועכשיו אפשר להשקיע יותר בדברים שבאופן כללי יש פחות זמן לאדם להשקיע בהם.

השמירה היא לימוד התורה וקיום המצות

התורה הקדושה שומרת על האדם יותר מכל דבר אחר, וידועים דברי החינוך (מצווה תכ"א) "וציוונו להעמיד שומרים גבורים סביב לה, והם שנצטוונו לבל נפסיק דברי תורה מפינו יומם ולילה", אחד מהעצות נגד היצר הרע היא שהלימוד לא יפסוק מהפה, ללמוד כל הזמן. כעת מגיעים ימי בין הזמנים, ומטבע הדברים לומדים פחות, ואין שמירה טובה עליו.

וכבר הזכרנו את דברי הגמרא במנחות (מג): "רבי אליעזר בן יעקב אומר כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה

ימי בין הזמנים שמירה יתירה על מקדש האדם

בבית המקדש היו שומרים, הכהנים והלוויים, היו צריכים לשמור שלא יתערב החלק שאינו קדוש עם החלק הקדוש. גם האדם צריך שמירה, וכמו שכבר הזכרנו, כעת מגיע ימי בין הזמנים וצריך שמירה מיוחדת כדי שלא יחרב חלק המקדש שיש בתוך כל אדם ואדם. אבל צריך על כך שמירה, יש כללים בבית המקדש עד היכן מותר להיכנס, ובכל מקום יש את כללי הקדושה איך צריך לנהוג שם.

עולם הישיבות זה המקדש בעצמו, זה מקום קדוש, וגם כל אחד ואחד קדוש לפי דרגתו, וכל הדברים כאן הם כנגד בית המקדש, ומוטל עלינו לשמור את המקדש כצורתו. יכולים להיות פרצות גם בתוך המקדש בעצמו, יתכן שיהיה מצב שהחולין נכנס לתוך הקודש, וזה מפריע לקדושה להיפרד מהחולין, יש דרגה שהאדם מקפיד על עצמו, ואוכל חולין על טהרת הקודש, אם הוא לא ישמור על עצמו מזה, יתכן מצב שיתערבו בו החולין והקודש ביחד. החולין אצלנו זה שאר צרכי הגוף, מה שהאדם צריך לצרכי גופו, ויש דברים שהאדם לא צריך וזה משמש אצלו כמותרות, והמותרות הללו יכולים להיות נזק בעצמו, שיתכן שרק יגרמו לדברים אחרים.

ההתרחקות מכל פגעי הטכנולוגיה

אחד מהמותרות הנוגעים לדור הזה אלו המכשירים (הטלפונים והנגנים), ובעצם זה מותרות, ויש אנשים שהתרגלו לזה ואינם יכולים בלי זה, קשה להסביר למה באמת בן תורה צריך את המכשירים הללו, ומה יהיה הנזק אם הוא לא ישתמש בזה, אבל המציאות היא שהתרגלו לזה, וכך היא צורת החיים.

וכיוון שזה רק חולין, היצר הרע מכניס שם עוד דברים שמכניסים לו עוד רווחים צדדיים, כשהמציאו את מכשיר הפלאפון כל מטרתו הייתה כדי לדבר, לא היה שם דבר אחר מלבד זה, אבל לאט לאט זה התקדם והתחכם הלאה, עד כדי כך שהדיבור משמש ממש כדבר טפל, ורק אחד מהדברים שיש בזה הוא הדיבור, וזה כבר יצר הרע כולו. ודבר זה יכול להיכנס גם בתוך מקומות הקודש ולהפריע לתורה בעצמה, לגרום שהיא לא תקלט מספיק.

יש מכשירים שיש עליהם את ההכשר, אבל הם מכשירים טרפים, זה רק עם "דמוי הכשר", וזה איסור גמור, זה מקלקל את כל העלייה של

האדם, את החיבור שלו לתורה, מספיק לראות פעם אחת דברים שלא צריך, וזה כבר יכול לגמור את האדם. וממילא אנו מתקנים בזה בכל זמן, וודאי שמכשירים אלו הם בבחינת "בל יראה ובל ימצא" בכל בתי ישראל.

זמן לשמירה

עכשיו בימי בין הזמנים, צריך להישמר ולהיזהר מאוד שלא לאבד את מה שיש לנו, לחזור עם הכנה חדשה איך להדבק לתורה עם כל הכוחות כמו שב"ה אנו יודעים לעשות, ונסלק את כל המפריעים.

וצא גם עם ההרגשה הזו, שבעצם בכלל לא צריך את המכשירים הללו, אבל מי שכבר מחזיק, שלא יהיה שום דבר פסול, בל יראה ובל ימצא, ותשביתו, וכך נוכל להיכנס לימי חודש אלול כמו שצריך. מידת הקדושה תלויה גם בזה.

בבית המקדש היה גם קדושה וגם טהרה, התורה קשורה לכל דבר, בכל דרגה שהיא, יש דברים שהם בחלק הטהרה, ויש דברים בחלק הקדושה, כאן אנו מתקנים את חלק הטהרה, ואם נעשה את זה, הקב"ה יערה עלינו רוח טהרה ממרומים, ויהיה לנו סייעתא דשמיא.

הודאה על הזמן שעבר

ובסיום הזמן צריך הרגשה של 'מודים אנחנו לך ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש', מלבד, שצריך לשקוד על התורה בכל זמן וזמן, אבל על החלקים האלו של הודאה לד', לדעת שעיקר זה רוחניות, תפילה, להיות במצב יותר רוחני, אם משקיעים בזה בימי בין הזמנים, זה יכול להיות זמן של עליה גדולה, ובחלק הזה עוד יותר מהזמן עצמו, אבל אם ניפול לזה בלי הודאה ובלי הערכה למה שכל אחד ואחד למד במשך כל הזמן, סתם עוזבים, אפשר ליפול מיד, ולהיות שקועים עמוק בתוך הגשמיות.

בזמן לומדים כל אחד כפי מה שהוא, בסוף הזמן זה הזדמנות להודות להערך את עצמו, חידשתי חידושים, התקדמתי, לדעת השגתי משהו, וזה יכול לתת לו טעם להמשיך את הרוחניות, העיקר הוא להגביר כל אחד בליבו את הערך של התורה, של האמונה, של התפילה, ואם מגבירים את אור הרוחניות, זה שומר את המקדש של האדם שלא ליפול בגשמיות.

מתוך דברי חיזוק מרבינו מרן שליט"א לתלמידי ישיבות מארה"ב שעלו למעונו – יום ג' ז' אב תשפ"ג

התורה נמשלה למים ולאש, כתוב "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נ"ה, א), וכן כתוב "הלוא כה דברי כאש נאום ד'" (ירמיה כ"ג, כ"ט), ולכאורה אש ומים אינם הולכים יחדיו, ואיך שייך לדמות את התורה לשניהם. וביאר בזה מרן אאמור"ר זצוק"ל, שישנם שתי אופנים של לימוד התורה, ניתן ללמוד תורה בהתלהבות עם כל ה'ברען', ואפשר ללמוד בעצלתיים, אם לומדים כמו אש, בכל כוחו, בקיץ התורה מקררת כמים, ובחורף התורה מחממת כאש, אבל אם לומדים בעצלות, בחורף נהיה יותר קר, ובקיץ מרגישים את החום, וקשה יותר ללמוד. כל אחד קובע מה יהיה אצלו הדרגה של התורה, וזה תלוי כמה הוא מרגיש את התורה, צריך שההרגשה בלימוד תהיה באימה וביראה ברדת ובזיע. וזה מגיע על ידי עמל ויגיעה, לותר על כל דבר אחר.

רבינו מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל היה סמל של מתמיד הדור הוא היה קם ללמוד כל לילה בשתיים וחצי, בחורף היה לו תנור קטן, אם הוא מאחר הוא לא היה מדליק את התנור, ואפילו שקר בחוץ, בקיץ הוא לא היה מרגיש חום... אפשר להגיע לכזה דרגה, זה לא קל, אבל אפשר.

עוד נקודה, תורה לומדים כמו אש, באש יש כוחות, אדם שמבשל ביצה זה נהפך לביצה קשה, לפני הבישול זה נשפך כמו מים, ואם מבשלים נהיה קשה, אבל ההיפך בתפוח שהוא קשה, אם מבשלים אותו הוא נהיה רך, זאת אומרת שהאש לפעמים היא עושה דבר קשה לרך, ולפעמים רך לקשה. במה זה תלוי, מה אתה מבשל, האש היא אותו חום. אנחנו כולנו לומדי תורה, זה חום, מתחממים באש התורה, וזה תלוי כל אחד איפה הוא נמצא, אם הוא לומד כמו שצריך התורה עושה אותו רך, אבל אם הוא לומד בעצלתיים, קשה לו. בפרקי אבות כתוב 'והתקן עצמך ללמוד תורה' (י"ב, ב) צריך הכנה ללימוד, אם תרצה להתקדם התורה מבשלת אותך, דהיינו שאנחנו צריכים להכין את עצמינו ללימוד התורה.

כתוב בתורה 'ובחרת בחיים', מה זה חיים, יש ויכוח שלם מה זה החיים, והחובה שלנו היא לבחור בחיים כמו שהתורה רוצה, לגוי אין משמעות לחיים. ההבדל התהומי בין בע"ח לאדם, זה השכל, כולם חיים, אבל צריך לבחור בחיי השכל ולא בחיי הגוף הגשמי, זה החכמה. אתם באתם לארץ ישראל, ולומדים תורה זה נקרא לבחור בחיים. זה המפתח.

מי שבגיל צעיר בוחר בחיים כל החיים שלו משתנים, כי הוא השריש עמוק בלב שהוא רוצה להתקדם בחיים. אם בגיל הזה אתם לומדים תורה, כל החיים יהיו אחרת, אבל אם מבזבזים את הגיל הזה, קשה לתקן. וזה דומה לאדם שנטע עץ ומשקה אותו וצומח פירות, ואם יהיה שנת בצורת ואין פירות, שנה אחר כך יהיה גשם ויצמח פירות, כי הגזע חזק, אבל אם כשהגזע משתרש אין מים, הגזע יצא דק ולא יתפתח דיו, והפירות יהיו סוג ד', אתם עומדים בגיל שמשקים את הגזע, את השורש, אם תשקיעו עכשיו מובטח לכם בתים של תורה ויראת שמים, כי הגזע איתן, אבל אם לא מנצלים את הגיל הזה הכל חלש. ברכה והצלחה לכולם, נחת להורכים ותבנו בתים נאמנים בישראל, ותחיו תמיד חיי רוחניות.

לתרומות והנצחות:

מכון 'צור התורה'

0747-3464-65

לקבלת הגיליון מידי שבוע באמייל:

mzh0747@gmail.com

בימי בין הזמנים אב

לא יצא הגיליון השבועי.

הגיליון ישוב להופיע בעז"ה

לקראת זמן אלול הבעל"ט

בברכת התורה

לרגל המשך לימוד המסכתא בזמן אלול

ניתן שוב להשיג את הספר

"שיעורים בסנהדרין"

מתורת רבינו מרן שליט"א

בהכילי התורה בישיבה הק', וכן בקו המכוון

לעילוי נשמת

מרת רוזה רחל בת רבי

ישעיהו פרי חן ע"ה

נלב' ע"י מנחם אב תשע"ד

הנצח ע"י ידיו מנני המשפחה הי"ד

לעילוי נשמת

מרן הגאון

רבי משה מרדכי בן רבי

יצחק הלוי שולזינגר זצוק"ל

הנצח ע"י ידיו נכדו הרב ש. שליט"א